

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

SEPTEMBRIS 2024

LATVIJĀ:

- Līdz š.g. 21. oktobrim nodibinājumi, biedrības un komersanti tiek aicināti iesniegt projektu pieteikumus, lai izstrādātu un īstenotu jaunus atbalsta pakalpojumus vai paplašinātu esošos pakalpojumus šādām personu grupām, kuras ir cietušas vai ir pakļautas augstam vardarbības riskam: personas ar garīga rakstura traucējumiem, kuras ir cietušas no vardarbības, personas ar redzes, dzirdes vai kustību traucējumiem, kuras ir cietušas no vardarbības, 60 gadus vecumu sasniegušas personas, kuras ir cietušas no vardarbības, personas, kuras ir cietušas no seksuālas vardarbības, personas, kuras ir pakļautas augstam vardarbības riskam, bērni, kuri ir cietuši no savstarpējas vardarbības vai bērni ar kaitējošu seksuālu uzvedību.
- Tiesībsarga birojs līdz 14. oktobrim aicina sniegt pieredzes stāstus par seksuālās uzmākšanās gadījumiem augstskolās. Tāpat birojs gaida atbildes arī no tiem studentiem un mācībspēkiem, kuri paši nav sastapušies ar šādu negatīvu pieredzi, bet kuriem ir novērojumi par notiekošo augstskolās.
- Kopš 2010. gada katra septembra otrā svētdiena Latvijā tiek atzīmēta kā Tēva diena. Latvijā, īpaši pēdējos gados, tēvu aktīva loma un iesaiste rūpēs par bērnu pieaug, ko apstiprina dažādi dati, tai skaitā dati par paternitātes atvaļinājumu izmantojošo tēvu skaitu. Arī šogad, atzīmējot Tēva dienu, Bērnu aizsardzības centra Bērnu un pusaudžu uzticības tālrunis 116111 rīkoja kampaņu tēvu atbalstam “Uzticības tālrunis tēviem”. Tāpat 8. septembrī bija iespējams apmeklēt vecāku organizācijas “Mammamunteti.lv” rīkoto Tēva dienas gājieni. Tēva dienas kontekstā norisinājās arī dažādas diskusijas par tēva lomu ģimenē - aicinām iepazīties ar pieredzes stāstu par tēva došanos bērna kopšanas atvaļinājumā, kā arī ar raidījuma “Ģimenes studija” sarunu par tēva lomu.

- Latvijas Radio raidījuma “Atvērtie faili” žurnālisti publicējuši apskatu par to, ar kādām grūtībām saskaras sievietes, kuras pēc bērna kopšanas atvaļinājuma vēlas atgriezties darbā. Raidījumā tika atspoguļoti dažādi pieredzes stāsti, kur atgriešanās darbā vairs nav iespējama. Tiesībsarga birojs norāda, ka 32% no 720 aptaujātajām sievietēm pēc bērna kopšanas atvaļinājuma neatgriežas savā darba vietā. Katra desmitā sieviete atzīst, ka viņu piespieda parakstīt vienošanos par darba attiecību izbeigšanu. Bieži vien sievietes arī neatgriežas darbā, jo bērnu neuzņem bērnudārzā, kā arī ir problēmas sabalansēt darba un privāto dzīvi.
- Aicinām iepazīties ar raidījuma “Zināmais nezināmajā” sarunu par darba un privātās dzīves līdzsvaru. Atrast līdzsvaru starp profesionālo un privāto dzīvi nav vienkārši, jo nereti to ietekmē ne tikai darba apjoms, bet arī apkārtējā vide un cilvēki. Raidījumā par šo tēmu stāstīja Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūta direktors Ivars Vanadziņš, kā arī šī institūta vadošā pētniece Linda Matisāne un kognitīvi biheiviorālās psihoterapijas speciāliste Kristiāna Lapiņa.
- No 12. līdz 15. septembrim studenšu korporācija “Imeria” rīkoja gājienu gar Latvijas jūras robežu “Apjoz jūru”. Akcijas mērķis ir pievērst uzmanību sievietes cieņai un drošībai, aicinot ziedot biedrībai “Centrs MARTA”.
- Lai sniegtu iespēju attīstīties agrīnas stadijas jaunuzņēmumiem, kuros vismaz viena no dibinātājiem ir sieviete, “Rīga TechGirls” aicina pieteikties bezmaksas uzņēmējdarbības pirmsakcelerācijas programmā “Spring Up”. Astoņu mēnešu garumā būs iespējams iegūt būtiskas zināšanas par svarīgākajiem jaunuzņēmumu tematiem, piedaloties darbnīcās, semināros un izglītojošās sesijās, ko vadīs nozares eksperti un investori. Dalība programmā notiks hibrīda formātā no 5. novembra līdz 2025. gada 19. jūnijam. Pieteikšanās ir atvērta līdz 13. oktobrim.
- Līdz 8. oktobrim ir iespējams reģistrēties “Rīga TechGirls” izveidotajai mācību programmai “Iepazīsti tehnoloģijas”. Mācības norisināsies no 9. oktobra līdz 26. novembrim. Tās ir piemērotas ikvienam - neatkarīgi no vecuma, dzimuma vai profesionālās pieredzes.
- Latvijas Zinātņu akadēmijas un UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas konkursa “Baltijas stipendija sievietēm zinātnē 2024” Latvijā ir ieguvušas trīs jaunās zinātnieces - Daniela Godiņa, Anne Sauka un Līga Ignāte.

- Aicinām iepazīties ar Tiesībsarga biroja publicēto pētījuma ziņojumu “Sabiedrības viedoklis, izpratne par aprūpētāja atvaļinājumu”. Saskaņā ar aptaujas datiem, puse Latvijas iedzīvotāju pēdējā gada laikā ir saskārušies ar situāciju, kad bijusi nepieciešamība personīgi īslaicīgi aprūpēt vai atbalstīt kādu savu tuvinieku. Kaut arī iespēja izmantot aprūpētāja atvaļinājumu likumdošanā nostiprināta 2022. gada vasarā, un, kā parādīja aptaujas rezultāti, nepieciešamība sabiedrībā pēc šāda veida atbalsta no darba devēja pastāv, tomēr var secināt, ka šāda atvaļinājuma veida izmantošana Latvijas sabiedrībā ir zema. Tikai 7% aptaujāto norāda, ka to ir izmantojuši pēdējā gada laikā. 87% no iedzīvotājiem, kuriem ir bijusi nepieciešamība personīgi īslaicīgi aprūpēt vai atbalstīt savu tuvinieku, nav izmantojuši šo atvaļinājuma veidu.
- 30. septembrī, atklājot krūšu veselības mēnesim veltīto kampaņu “Tavu krūšu drošībai”, pie Latvijas Nacionālās operas un baleta ēkas atklāts mobilais mamogrāfs. Visu oktobri tas ceļos pa Latviju, nodrošinot bezmaksas mamogrāfijas izmeklējumus sievietēm no 40 gadu vecuma. Latvijā bieži vien krūts vēzi atklāj pārāk vēlu, kā arī atsaucība krūts skrīningam Latvijā ir viena no zemākajām Eiropas Savienībā.
- No nākamā gada 1. septembra visiem Latvijas skolotājiem būs nepieciešams apgūt bezmaksas kursus par bērnu seksuālo audzināšanu, Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas sēdē informēja Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvji. Apmācības iekļautu tēmas par attiecībām, vērtībām, izpratni par dzimumu, vardarbību un drošību, par prasmēm veselībai un labklājībai, cilvēka ķermeni un attīstību, seksualitāti un seksuālo uzvedību, kā arī par seksuālo un reproduktīvo veselību.
- 10. septembris tiek atzīmēta kā Pasaules pašnāvību novēršanas diena. Latvijā ik gadu sev dzīvību atņem aptuveni 300 cilvēku, un lielākā daļa no tiem ir vīrieši. Latvijā darbojas vairākas organizācijas, kas sniedz atbalstu un izglīto sabiedrību par garīgās veselības problēmām. Piemēram, biedrība “Ogle” jau piecus gadus pilda misiju samazināt pašnāvību izplatību Latvijā par 25% tuvāko 6 gadu laikā. Biedrība ir intervējusi arī vīriešus par šo tēmu un atzīst, ka vīrieši intervijās un komentāros min, ka emociju izrādīšana nav vīrišķīga, kā arī tā nav pievilcīga sievietēm. Kā liecina dati, vīrieši pašnāvību izdara astoņas reizes biežāk nekā sievietes, jo aizvien sabiedrībā ir iesakņojušies stereotipi par to, ka vīrieši nedrīkst paust emocijas un raudāt.

E I R O P Ā :

- Septembrī visas Eiropas Savienības valstis nominēja savus kandidātus darbam Eiropas Komisijā. Vienlaikus tikai Bulgārija atsaucās Urzulas fon der Leienas aicinājumam nominēt divus kandidātus, ievērojot dzimumu līdzsvaru. Pārējās galvaspilsētas ir nolēmušas sūtīt tikai vienu kandidātu, un pārsvarā tie ir vīrieši. Tas apgrūtina Eiropas Komisijas vadītājas mērķi panākt dzimumu līdzsvaru komisāru nākamajam sasaukumam.
- Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) ir nācis klajā ar divām jaunām publikācijām. Viena no tām ir veltīta metodoloģiskajam ziņojumam par EIGE datu vākšanu pētījumam par dzimumu līdztiesību Eiropas Parlamentā un ES dalībvalstu nacionālajos parlamentos. Savukārt otrā publikācija apskata kvalitātes aspektus EIGE statistikas datu bāzē un jaunākās tendences datu vākšanā, ņemot vērā intersekcionalitātes pieeju.
- Kā liecina apkopotie dati, 2023. gadā 11% no ES kopējiem budžeta tēriņiem tika veltīti pasākumiem, lai veicinātu dzimumu līdztiesību. Arī turpmāk ES plāno stiprināt dzimumu līdztiesību, integrējot dzimumu līdztiesības aspektus ES budžeta plānošanā. Plānots, ka grozījumi esošajā ES finansējuma regulējumā noteiks to, ka programmas un aktivitātes ir jāīsteno, ņemot vērā dzimumu līdztiesības principu, un visi finanšu programmu rezultatīvo rādītāju dati būtu jāizdala pēc dzimuma.
- Aicinām iepazīties ar Latvijas Radio raidījuma “Drošinātājs” interviju ar Zviedrijā bāzētā Ukrainas NVO “Reskilling Ukraine” pārstāvi Viktoriju Posijevu, kas nodrošina apmācības sievietēm kravas automašīnu un sabiedriskā autobusa vadītāju profesijā. Turpinoties Krievijas izvērtstajam karam Ukrainā jau trešo gadu, Ukrainas darba tirgū arvien izteiktāks ir vīriešu trūkums.
- Īrijā pieaug bažas par sievietēm, kuras tiek izmantotas seksuālās tiešsaistes tirdzniecībā. Seksuālās ekspluatācijas pētījumu un politikas institūts (SERP) aicina pieņemt stingrākus tiesību aktus, nodrošināt to izpildi un resursus, lai reaģētu uz sutenerismu un seksuālo izmantošanu tiešsaistē.

- Īrijas Nacionālā sieviešu padome kopā ar citām grupām ir aicinājusi ieviest Īrijā 40% dzimumu kvotu sistēmu pašvaldību vēlēšanu kandidātiem, kas būtu viens no galvenajiem pasākumiem dzimumu nevienlīdzības novēršanai politiskajā pārstāvniecībā. Šobrīd Īrijā vispārējās vēlēšanās politiskajām partijām jāizvirza 40% sieviešu kandidātu, pretējā gadījumā tās zaudē 50% no ikgadējā valsts finansējuma.
- Sievietes uzņēmējas Īrijas lauku reģionos ir norādījušas, ka uzņēmējdarbības uzsākšana var būt izolējoša un ļoti grūta, kā arī to, ka ir būtiski saņemt atbalstu no citām sievietēm, ko piedāvā Īrijā izveidotā programma “ACORNS”. Programma ir bezmaksas iniciatīva sievietēm uzņēmējām agrīnā uzņēmējdarbības posmā. Pēdējo desmit gadu laikā tā ir atbalstījusi vairāk nekā 450 sieviešu Īrijas lauku reģionos.
- Pamatojoties uz atjaunināto mācību programmu, no šī gada Igaunijā pamatskolu mājturības nodarbībām ir jābūt dzimumneitrālām. Saskaņā ar Izglītības un pētniecības ministrijas datiem daudzās Igaunijas skolās pāreja vēl notiek, tomēr lielākās bažas rada vecāku nostāja.
- Igaunijas Bēgļu padome, “Garage48” un Swedbank aicina Igaunijā dzīvojošas sievietes piedalīties trešajā uzņēmējdarbības programmā “Iespēju nodrošināšana sievietēm”. Programma palīdz dalībniecēm uzsākt vai attīstīt savu mikrouzņēmumu, kā arī atbalsta sieviešu ilgtermiņa finansiālu neatkarību.

P A S A U L Ē :

- Aicinām iepazīties ar ziņojumu par dzimumu līdztiesības situāciju ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu kontekstā. Ziņojumā apkopotie dati liecina, ka neviens no dzimumu līdztiesības ilgtspējīgas attīstības mērķa rādītājiem un apakšrādītājiem šobrīd nav sasniegts. Tā, piemēram, ņemot vērā pašreizējo attīstības tempu, dzimumu paritāte parlamentos joprojām ir visai tāls mērķis, kas, iespējams, nebūs sasniedzams līdz pat 2063. gadam. Tāpat dati liecina, ka būs nepieciešami vēl 137 gadi, lai visas sievietes un meitenes izklūtu no nabadzības.
- Septembrī ar ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas institūcijas (UN Women) atbalstu tika izdots pētījums, kas pierāda to, ka iekļaujošai reklāmai, kas autentiski un pozitīvi attēlo personu dažādību brīvu no ar dzimumu saistītiem stereotipiem, ir pozitīva ietekme uz uzņēmējdarbību, uzņēmumu peļņu, kā arī zīmola vērtību.
- Atzīmējot 18. septembri, kas ir Starptautiskā vienlīdzīgas darba samaksas diena, UN Women savā paziņojumā uzsvēra nepieciešamību aktīvāk rīkoties, lai samazinātu darba samaksas atšķirības starp vīriešiem un sievietēm. Šīs atšķirības vairo nevienlīdzību sabiedrībā, kas apdraud sieviešu ienākumu drošību un kavē ilgtspējīgu ekonomikas attīstību.
- Aicinām iepazīties ar UNESCO sagatavotajiem materiāliem par to, kā veiksmīgāk iesaistīt zēnus mācību procesā, kā arī par situāciju zēnu sasniegumos skolā. Zēni saskaras ar ievērojamiem izaicinājumiem izglītībā visā pasaulē. Lai gan meitenēm bieži vien ir lielākas grūtības nekā zēniem izglītības piekļūstamības jomā, zēniem ir lielāks risks pamest mācības, kā arī neapgūt tādas būtiskas prasmes kā lasīšana. Tas rada ievērojamas sekas gan viņu nākotnes iespējām, gan sabiedrībai kopumā.
- UNESCO ir publicējis informatīvu materiālu par to, kā integrēt dzimumu līdztiesības aspektus sporta politikā un programmās, mazinot ar dzimumu saistītus negatīvus stereotipus un veicinot plašāku sieviešu iesaisti sportā.

- Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD) ir publicējusi ziņojumu par situāciju izglītības jomā 2024. gadā. 2024. gada ziņojums fokusējas uz līdztiesības aspektiem izglītībā, tostarp uz dzimumu līdztiesības situāciju. Kā norādīts ziņojumā, ar dzimumu saistītas atšķirības ir joprojām aktuālas. Neskatoties uz augstāku izglītības līmeni, sievietes joprojām saskaras ar izaicinājumiem darba tirgū pēc izglītības iegūšanas.
- Aicinām iepazīties ar OECD pētījumu par to, kā veicināt jaunu talantu piesaisti tehnoloģiju industrijā, izmantojot iekļaujošu pieeju. Ziņojumā tiek uzsvērts tas, ka darba devējiem šajā industrijā būtu jāveido jauni darbā pieņemšanas kanāli, īstenojot mērķtiecīgas darbā pieņemšanas iniciatīvas nepietiekami pārstāvēto grupu personām, kā arī veidojot iekļaujošu darba vidi, lai atbalstītu sieviešu un citu mazāk pārstāvētu personu grupu aktīvāku iesaisti šajā jomā.
- Septembrī vairāk nekā 130 afgāņu sievietes pulcējās Albānijā All Afghan Women samitā, veidojot vienotu nostāju, kas pārstāv Afganistānas sievietes un meitenes cīņā pret Taliban uzbrukumu cilvēktiesībām. Dažām sievietēm, kuras mēģināja sasniegt samitu no Afganistānas, tika liegta iespēja ceļot. Pēc trīs dienu tikšanās organizatori publicēja prasību un vadlīniju kopumu starptautiskajai sabiedrībai, kas pauž Afganistānas sieviešu nostāju par Taliban sistemātisko uzbrukumu sieviešu tiesībām un brīvībai.